

Ali CERGİBOZAN
Denizli Vali Yardımcısı

Vali Yardımcılığının GELECEĞİ

Vali Yardımcılığı üzerine çok yazılar kaleme alınmış, değişik platformlarda konu dile getirilmiştir. İdarecilerin gözü kulağı Türk İdareciler Derneği'nin yayın organı "İdarecinin Sesi Dergisi"nin Eylül-Ekim 2015 tarihli 167.sayısının kapak konusu "Mülki İdarede Vali Yardımcılığı" olarak tespit edilmiştir. Mesleki yaşamımda bu zamana kadar Bartın, Gaziantep, Burdur, Düzce, Denizli illerinde Vali Yardımcısı görevlerinde edindiğim tecrübeler ışığında oluşan kanaatim; Vali Yardımcılığının geleceği ile ilgili olarak mevzuatımızda yeni düzenlemelere ve uygulamalara ihtiyaç olduğudur. Halen, Kaymakamlar ve Vali Yardımcıları arasında lojman, araç, görev konularında farklılıklar vardır. Bu nedenlerle, Vali Yardımcılığının geleceği ile ilgili düşüncelerimi, önerilerimi yazıya dökmek istedim.

Öncelikle, Vali Yardımcılarının görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen hukuki düzenlemelerin yetersiz olduğunda çoğunluk hem fikirdir. Kaymakamlarda olduğu gibi Vali Yardımcılığında da görev tanıımı

nın mevzuatımızda açık seçik ifade edilmesinde büyük fayda vardır. Vali Yardımcılarının daha etkin rol üstlenmeleri isteniyorsa görev, yetki ve sorumlulukları sadece Valilerin inisiyatifine de bırakılmamalıdır. Uygulamada, Vali Yardımcılarının aktif ya da pasif halde görevlerini yürütmelerine Valilerin tutum ve davranışları doğrudan etki etmektedir. Bir Vali vardır, Vali Yardımcısı arkadaşlarının daha aktif çalışmalarını sağlayacak yönde tavır alır, onların sahada daha fazla görünmelerini arzular. Bir başka Vali ise -tam tersine- Vali Yardımcılarının çoğunlukla odalarında bulunmasını, dış ortamlarda, kendisine bağlı dairelerde fazla görünmemesini ister. Bilindiği gibi, bir Kaymakamın Devlete maliyeti oldukça yüksektir. Üç yılı aşkın staj süresi, bu süre içerisinde yabancı dil ve yurt dışı eğitim olanağı diğer birçok mesleğe göre kıyaslandığında büyük bir avantaj olarak görülmektedir. Kaymakamlık mesleğine değil ama bugünkü şekliyle Vali Yardımcılığı uygulamasına son vermek ciddi olarak tartışılmalıdır. Zira, gerek mevzuatımızda, gerekse uygulamada

Vali Yardımcılığı sanki, Kaymakamlık mesleğinin dışında başka bir meslekmiş gibi algılanmış ve yorumlanmıştır. Esasen Vali Yardımcılığı diye müstakil bir meslek yoktur. Vali Yardımcısının asıl mesleği Kaymakamlıktır. Vali Yardımcılığına atanınca, Kaymakamlık mesleği elinden alınmış gibi bir ortam oluşmaktadır. Öte yandan, şimdiye kadarki atamalarda naklen ve terfi ile ifadeleri yer almış olup, ayrıca protokolde Vali Yardımcısı Kaymakamın önündedir. Ancak, mali ve sosyal haklar mevzubahis olduğunda farklı ve hiç de hak etmediği düzenlemelerle karşı karşıya kalmıştır. Mevzuatta yapılacak yeni hukuki düzenlemelerle meslek mensupları arasındaki aleyhte durumun ortadan kaldırılması uygun olacaktır. Vali Yardımcılığına -hali hazırda- ilk defa Kaymakamlardan atama yapılmaktadır. Vali Yardımcılığı'na atanan bazı meslektaşlar, kendilerini daha pasif bir konumda ve biraz da itibarsız hissetmektedirler. Kendi isteğiyle Vali Yardımcılığına geçen meslektaşlar olduğu gibi, isteği dışında atananlar da vardır. Kaymakamlıklarda olduğu gibi Vali yardımcısı

liğinde da hizmet süreleri iller bazında kademeli şekilde belirlenmelidir. Bir Kaymakam, kazanılmış haklarını Vali Yardımcısı olduğunda kaybetmemelidir. Keza, Kaymakamlık unvanına, mesleğe yarışma sınavını kazanıp, adaylık sürecinden sonra sahip olunca, kazanılmış hak olan bu unvanını Vali Yardımcılığına, Hukuk Müşavirliğine, Hukuk İşleri Müdürlüğüne veya daha başka görevlere atanmış olsa dahi, meslek yaşamı boyunca kullanabilmelidir. Eski Başbakanlardan Mesut Yılmaz döneminde Bartın Vali Yardımcısı iken, adıma gelen bir Yılbaşı ya da Bayram tebriğinde zarfın üzerinde isminin altındaki satırda "Vali Kaymakamı" yazıyordu. Sehven yazılmış olabilirdi, ancak bunu çok anlamlı bulmuştum. Vali Yardımcısı olarak imzaladığımız evrakların "imza bloğu"nda, ismin altına Vali a., Kaymakam, Vali Yardımcısı unvanlarının yer alması daha uygun olacaktır, kanaatindeyim. Kaymakam unvanını almış, başka görevleri yürütenler de bu uygulamanın kapsamında olmalıdır. Böylece, Kaymakam -hangi görevde bulunursa bulunsun- bu unvanını korumuş olacak, mesleğin prestij kaybının da önüne geçilecektir.

Kamu Konutları Kanunu ve Yönetmeliği'nde Vali Yardımcıları ve Kaymakamlara değişik statüde konut tahsisi yapılmış, benzeri bir düzenleme Taşit Kanunu'nda da yer almıştır. Kaymakamlar eşyalı, özel tahsisli konutlarda otururken, lojmanların yakıtları, bazı giderleri kurumlarınca karşılanırken; Vali Yardımcıları'na görev tahsisli, eşyasız, lojmanın yakıtı ve tüm giderleri kendisi tarafından karşılanan konut verilmiştir. Bilindiği gibi Vali Yardımcıları mesleğe Kaymakam olarak başlamakta, 5.sınıf ve 6.sınıf illerde Kaymakamlık yaptıktan sonra Vali Yardımcılığına atanmaktadırlar. Ayrıca Vali Yardımcısı, tekrar Kaymakam olabilmektedir. Meslek yaşamı boyunca birkaç kez Kaymakamlıktan Vali Yardımcılığına, Vali Yardımcılığından tekrar Kaymakamlığa tayin olunca; ev naklinde güçlüklerle kar-

şılaşmakta, ev eşyaları kırılıp dökülmektedir. Yine, Kaymakamlara Makama mahsus araç tahsis edilirken, Vali Yardımcıları hizmet tahsisli araç kullanabilmektedirler. Elbette ki; Kaymakamlara iş gücü ve iş riski açısından Vali Yardımcılarına göre mali yönden farklı bir tazminat ödenebilir. Ancak araç ve lojman konusunda mevcut ayrımın ortadan kaldırılması -kanaatimce- yerinde olacaktır. Araç ve lojman konusunda mevcut ayrımı ortadan kaldıracak yeni hukuki düzenlemelerde Vali Yardımcılarının yanında, Mülkiye Müfettişleri, Hukuk Müşavirleri, Hukuk İşleri Müdürleri ve Kaymakam olup, başka unvan ve görevlerde çalışanlar da yer almalıdır.

Vali Yardımcılarının sayısının asgari seviyede tutulması çok isabetli olmuştur. Son Mülki İdare Amirleri Kararnamesiyle (1 Eylül 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan) Vali Yardımcılığı sayısında dikkate değer oranda azaltmaya gidilmesi, Bakanlığımızın bu konuda atmış olduğu, mesleğin geleceği açısından çok önemli ve radikal bir adımdır. Bir başka uygulama da, İl Hukuk İşleri Müdürlüğü'nün lağvedilmesidir. İllerde, İl Hukuk Müşavirlikleri ihdas edilince, Hukuk İşleri Müdürlüğüne artık gerek kalmamıştır. İl Hukuk Müşavirlikleri, illerde "Hukuk Bürosu", "Hukuk Ofisi" adıyla yeniden daha aktif görev, yetki ve sorumluluklarla donatılabilir; İl İdare Kurulu ve Hukuk İşleri Şube Müdürlüğü buraya bağlanarak, her türlü idari soruşturma, araştırma, inceleme ve diğer hukuki iş ve işlemler tek merkezden yürütülmüş olur. İllerde Valilik birimlerinden sorumlu bir Vali Yardımcısının yanında; emniyet asayiş işlerinden, protokolden ve diğer kamu kurum ve kuruluşların iş ve işlemlerinden sorumlu birer Vali Yardımcısının istihdamı yeterli olacaktır. Elbette ki; büyükşehirlerde ve özellikle arz eden kritik illerde bu sayılar değişebilecek. Vali Yardımcılarının olabildiğince daha aktif, faal biçimde Vatandaşlara hizmet sunabilmeleri, idareciler baş-

ta olmak üzere, tüm kamu görevlilerinin mevzuatta öngördüğü şekilde görevlerini yerine getirmeleri önemlidir. Kanunlar, tüzükler, yönetmelikler ihtiyaçtan ve uygulansın diye yapılmıştır. Eski, hantal, değişime ayak direten statükocu idarecilik anlayışı bütünüyle terk edilmelidir. Vatandaşa hizmeti şiar edinmiş, çağın gereklerine göre kendini yetiştirmiş; bilimle, bilişimle, teknolojiyle barışık, hak ve hukuk gözetken, "güneş balçıkla sıvanmaz", "mızrak çuvala sığmaz" atasözlerindeki anlayışı benimsemiş dinamik idareci ve kamu görevlileri istihdam edilmelidir.

Bir diğer husus ta; büyükşehirlerin dışında kalan illerin merkez ilçelerinde de kaymakamlıkların kurulmasıdır. İl merkezinin büyüklüğüne göre bir ya da iki Merkez İlçe Kaymakamlığı oluşturulabilir. Bu şekilde, iller arasında ortaya çıkan farklılık kalkacağı gibi, Vali Yardımcılarının bir kısmı daha aktif görev olan Kaymakamlık mesleğini icra etme imkanı bulacaklardır. İllerde asgari sayıda Vali Yardımcısı istihdamında, Ülkemizin yetenekli insan gücünden en verimli bir şekilde yararlanma açısından büyük fayda vardır. Kaymakamlık unvanını almış meslek mensuplarından çok değişik hizmet alanlarında yararlanılması mümkündür. Kaymakamlar mevzuatın uygulanmasında ve kamu hizmetinden yararlanacak vatandaşlara iyi muamele ve Devletin şefkatli, güler yüzünü yansıtmaya hususlarında çok özenli tutum ve davranışlar gösterecek üst düzey yöneticilerdir. Onların bu yeteneklerinden azami derecede istifade edilmelidir.

Bunlara ilaveten; her Vali, kendisine danışmanlık, müşavirlik yapabilecek özellik ve yetenekte ve değişik mesleklerde bir kaç personel çalıştırabilmelidir. İllerde her konuda 7/24 saat görevli, sorumlu, yetkili kılınmış en büyük Mülki İdare Amirleri Valilerimiz bu inisiyatifini kullandıklarında, elleri daha bir güçlenmiş ve belli bir hareket serbestisi de kazanmış olacaklardır.